

nh**quang**&associates

KINH NGHIỆM QUỐC TẾ VÀ
TRONG NƯỚC VỀ CẮT GIẢM
CHI PHÍ TUÂN THỦ PHÁP
LUẬT CHO DOANH NGHIỆP

Ls. Nguyễn Hưng Quang

Ls. Nguyễn Thuỳ Dương

Hà Nội, tháng 4/2019

NỘI DUNG CHÍNH

1

KHÁI QUÁT CHI PHÍ TUÂN THỦ PHÁP LUẬT TẠI VIỆT NAM

2

MỘT SỐ THỰC TIỄN TỐT TRÊN THẾ GIỚI

3

MỘT SỐ THỰC TIỄN TỐT TẠI VIỆT NAM

4

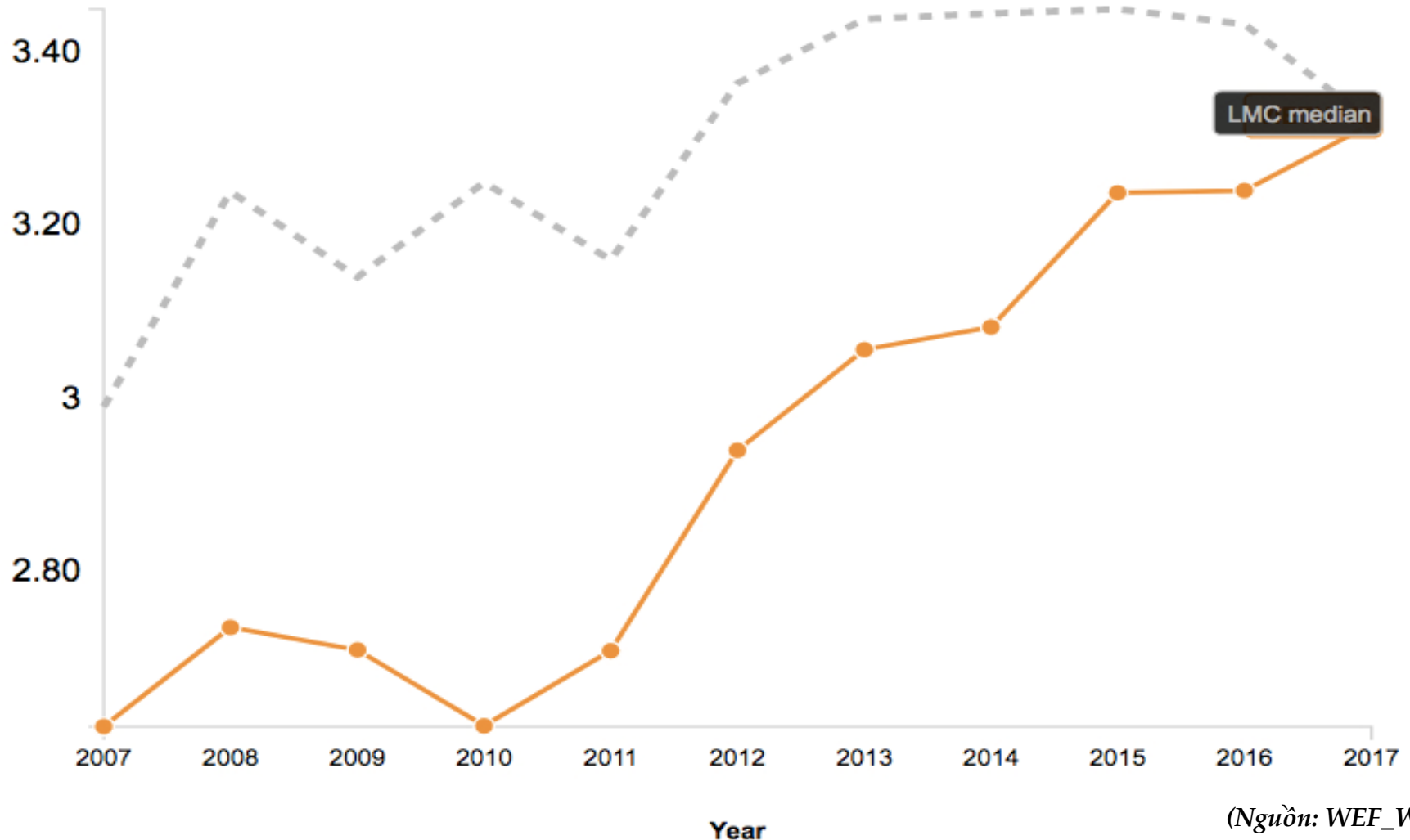
MỘT SỐ KHUYẾN NGHỊ VỀ CẮT GIẢM CHI PHÍ
TUÂN THỦ PHÁP LUẬT TẠI VIỆT NAM

PHẦN I

KHÁI QUÁT CHI PHÍ TUÂN THỦ

PHÁP LUẬT TẠI VIỆT NAM

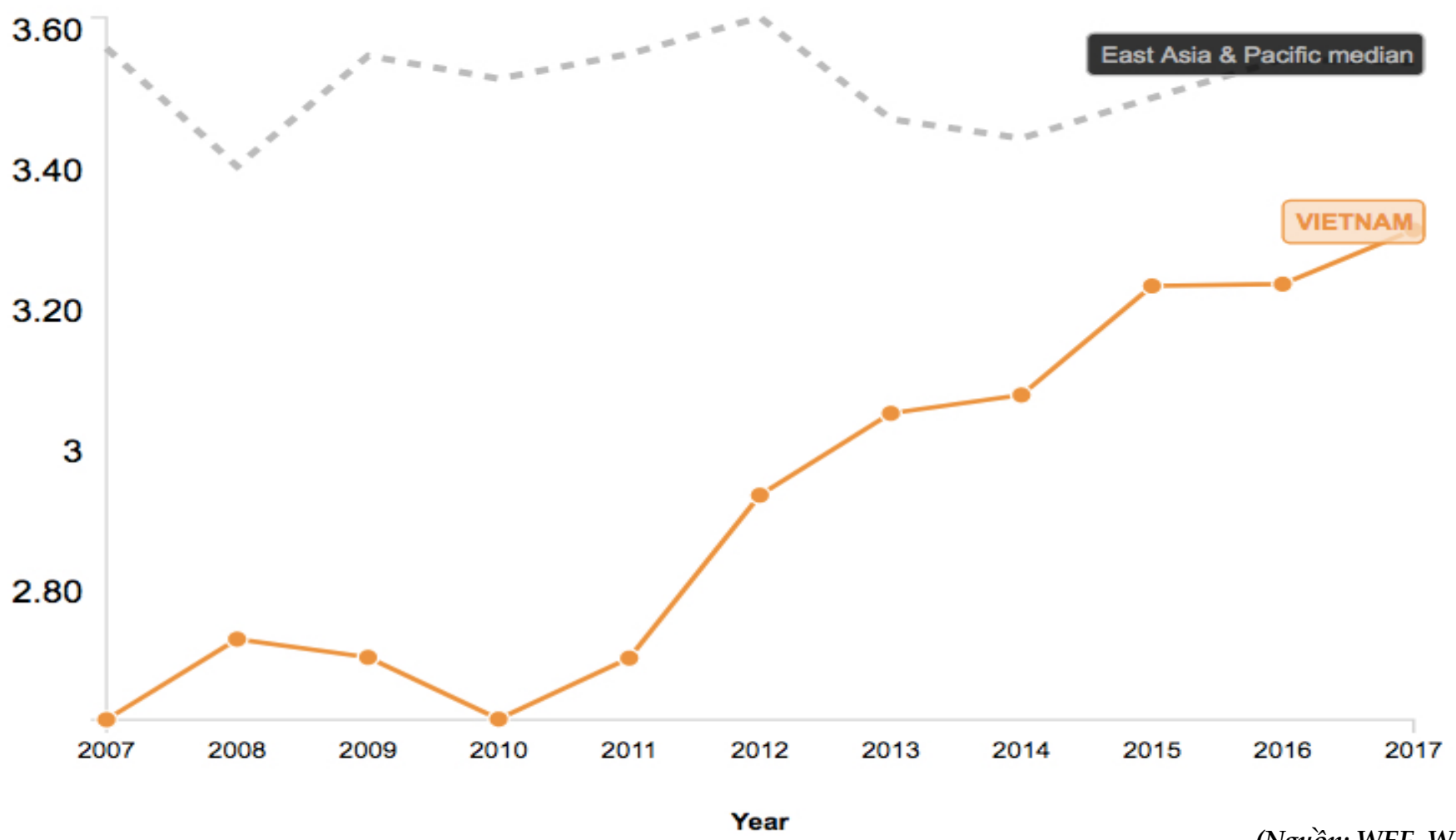
Việt Nam và mức trung bình chung của các nước thu nhập trung bình

Việt Nam và các nước thu nhập trung bình

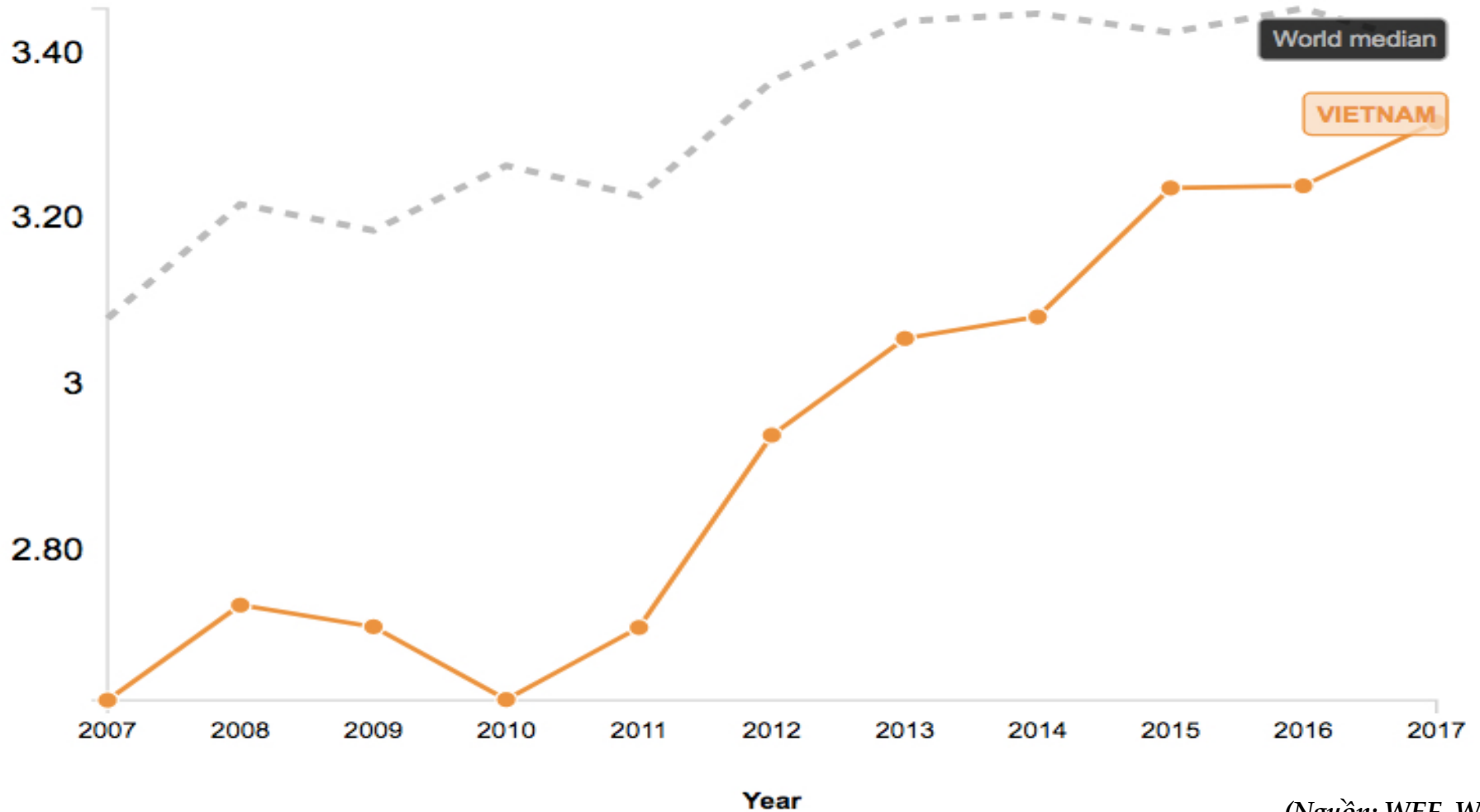
- o Việt Nam có tốc độ cải cách mạnh mẽ về chỉ số tuân thủ pháp luật, đặc biệt sau khi Việt Nam thực hiện thành công Đề án đơn giản hoá thủ tục hành chính trên các lĩnh vực quản lý nhà nước giai đoạn 2007-2010 theo Quyết định số 30/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ (thường được gọi là Đề án 30).
- o Mặc dù sự tiến bộ của Việt Nam là thường xuyên nhưng nếu chỉ đạt được mức trung bình chung của các nước thu nhập bình quân ở mức trung bình thì môi trường kinh doanh của Việt Nam vẫn còn kém cạnh tranh.

Việt Nam và mức trung bình chung Châu Á – Thái Bình Dương

(Nguồn: WEF_WB)

Việt Nam và mức trung bình thế giới

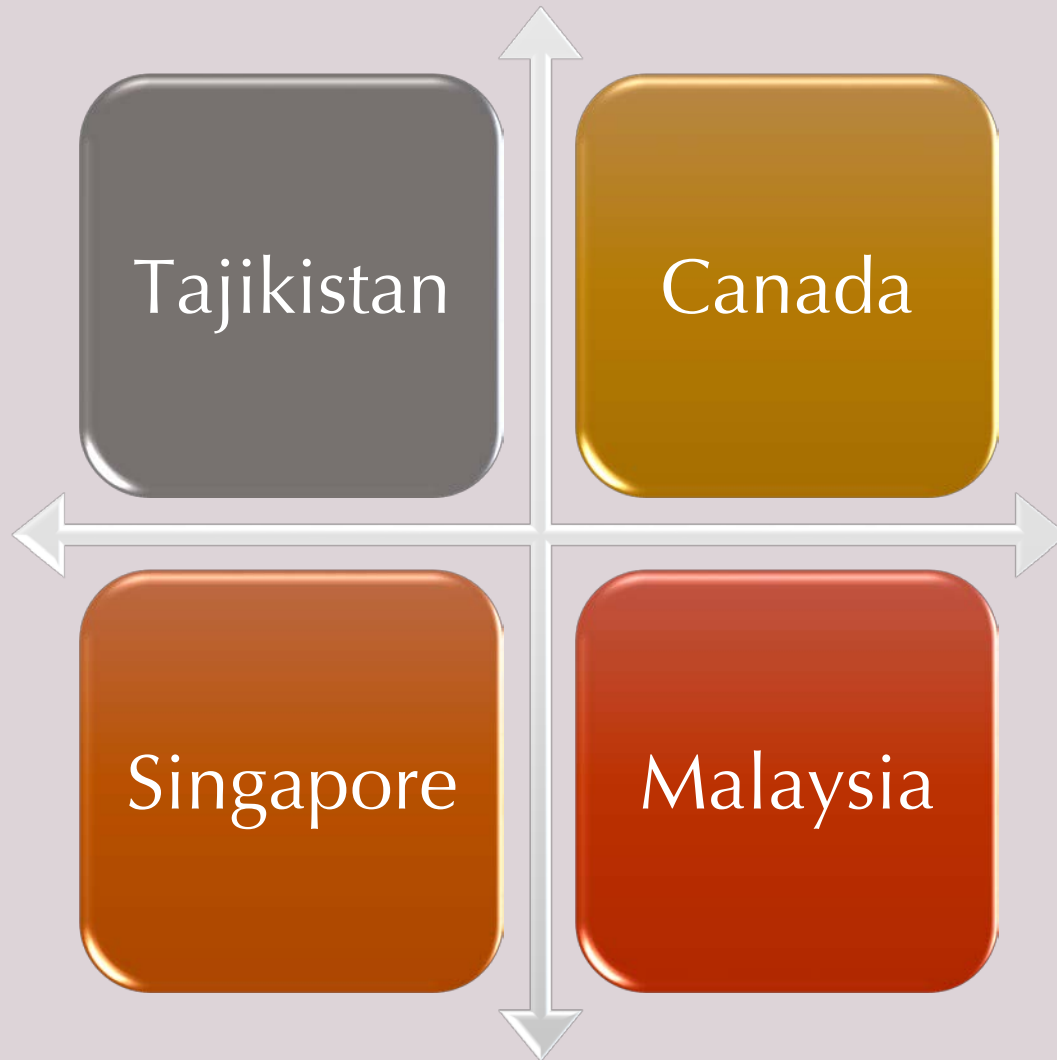
(Nguồn: WEF_WB)

Việt Nam và mức trung bình chung Châu Á – Thái Bình Dương và thế giới

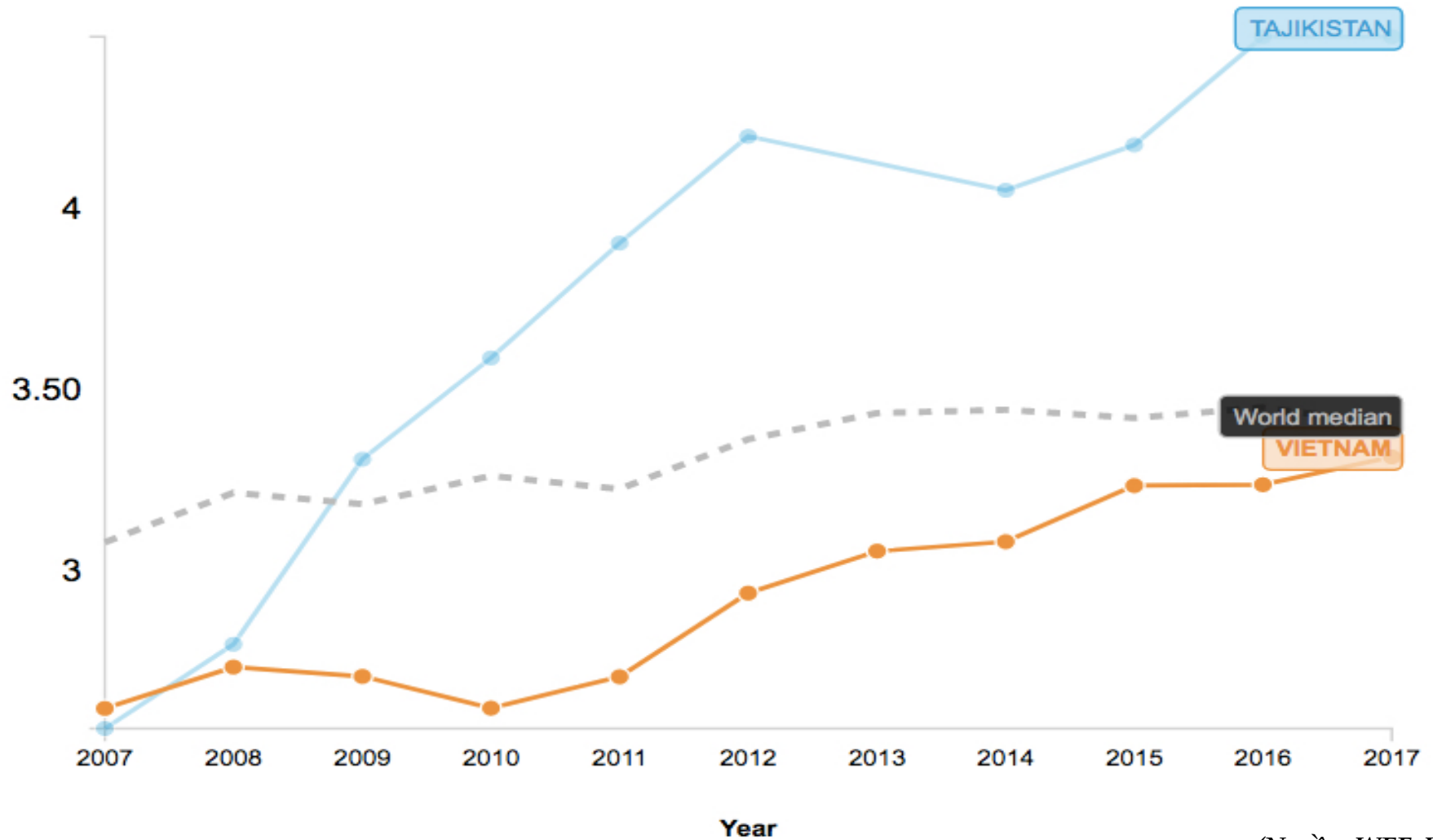
- o So với khu vực Châu Á – Thái Bình Dương, Việt Nam phải nỗ lực cải cách nhiều để giảm chi phí tuân thủ pháp luật của doanh nghiệp.
- o So với mức trung bình chung của Thế giới, Việt Nam vẫn thấp hơn qua 10 năm nhưng tốc độ cải cách của Việt Nam có đột biến và dường như Việt Nam sẽ bắt kịp mức trung bình chung của thế giới.

PHẦN II

MỘT SỐ THỰC TIỄN TỐT TRÊN THẾ GIỚI

Việt Nam và Tajikistan

(Nguồn: WEF_WB)

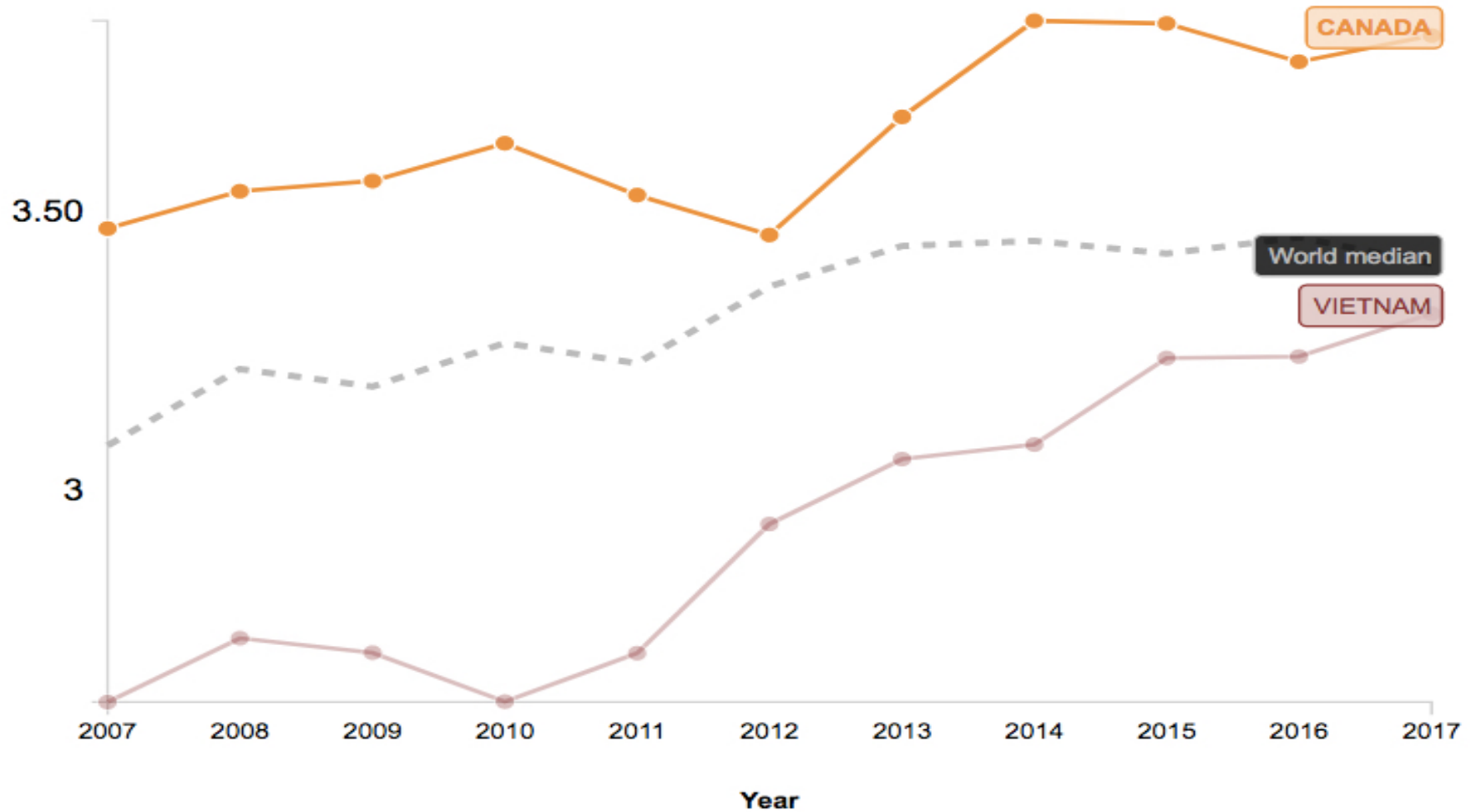
Tổng quan về Tajikistan

- o Là quốc gia có mức độ cải cách chi phí tuân thủ pháp luật tốt nhất trên thế giới với tỷ lệ tăng trưởng bình quân trong 10 năm (2007 – 2017) về điểm số chi phí tuân thủ pháp luật là 7.81%; tỷ lệ tương ứng của Việt Nam là 2.43%.
- o Nền kinh tế Tajikistan là một nền kinh tế chuyển đổi, tương tự như Việt Nam. Hệ thống pháp luật của Tajikistan cũng là hệ thống dân luật với nhiều cấp văn bản quy phạm pháp luật, như luật, nghị định, nghị quyết, chỉ thị...
- o Tajikistan vào năm 2007 có xuất phát điểm về chi phí tuân thủ kém hơn Việt Nam nhưng đến 2017 đã tốt hơn hẳn Việt Nam và mức trung bình chung của thế giới.

Kinh nghiệm của Tajikistan

- o 2008 - 2018, hàng năm Tajikistan đều được đánh giá quốc tế ghi nhận về những cải cách đáng kể cho cộng đồng doanh nghiệp nhằm cải thiện chi phí tuân thủ, như cải cách thủ tục hành chính và điều kiện gia nhập thị trường (2008, 2011, 2012, 2015 và 2018), đơn giản hoá thủ tục cấp phép xây dựng (2010, 2015), giảm thuế (2011 và 2014), cải cách thủ tục đóng thuế (2014, 2015, 2017), cải cách các thủ tục tiếp cận nguồn tài chính, tín dụng (2010, 2014, 2015), cải cách thủ tục giải quyết phá sản doanh nghiệp (2010), cải cách thủ tục hải quan (2019).
- o Tajikistan cũng thiết lập một cơ quan giám sát đánh giá tác động pháp luật (RIA Oversight Body) để đánh giá các báo cáo RIA của dự thảo và các báo cáo RIA đối với việc thi hành pháp luật

Việt Nam và Canada

(Nguồn: WEF_WB)

Kinh nghiệm của Canada

- o Canada là quốc gia đầu tiên trên thế giới luật hoá nguyên tắc “One-for-One Rule” (Một đổi Một) để kiểm soát chi phí tuân thủ pháp luật.
- o Thông qua nguyên tắc Một đổi Một, Canada đã giảm thiểu được chi phí tuân thủ pháp luật đối với doanh nghiệp thông qua 02 (hai) cách:
 - Khi một quy định mới được ban hành/sửa đổi dẫn tới tăng chi phí tuân thủ thì cơ quan ban hành/sửa đổi phải cắt giảm một khoản chi phí tuân thủ tương ứng trong hệ thống các quy định do cơ quan đó quản lý
 - Khi muốn ban hành một quy định mới áp đặt chi phí tuân thủ mới cho doanh nghiệp thì cơ quan ban hành phải huỷ bỏ một quy định hiện hành

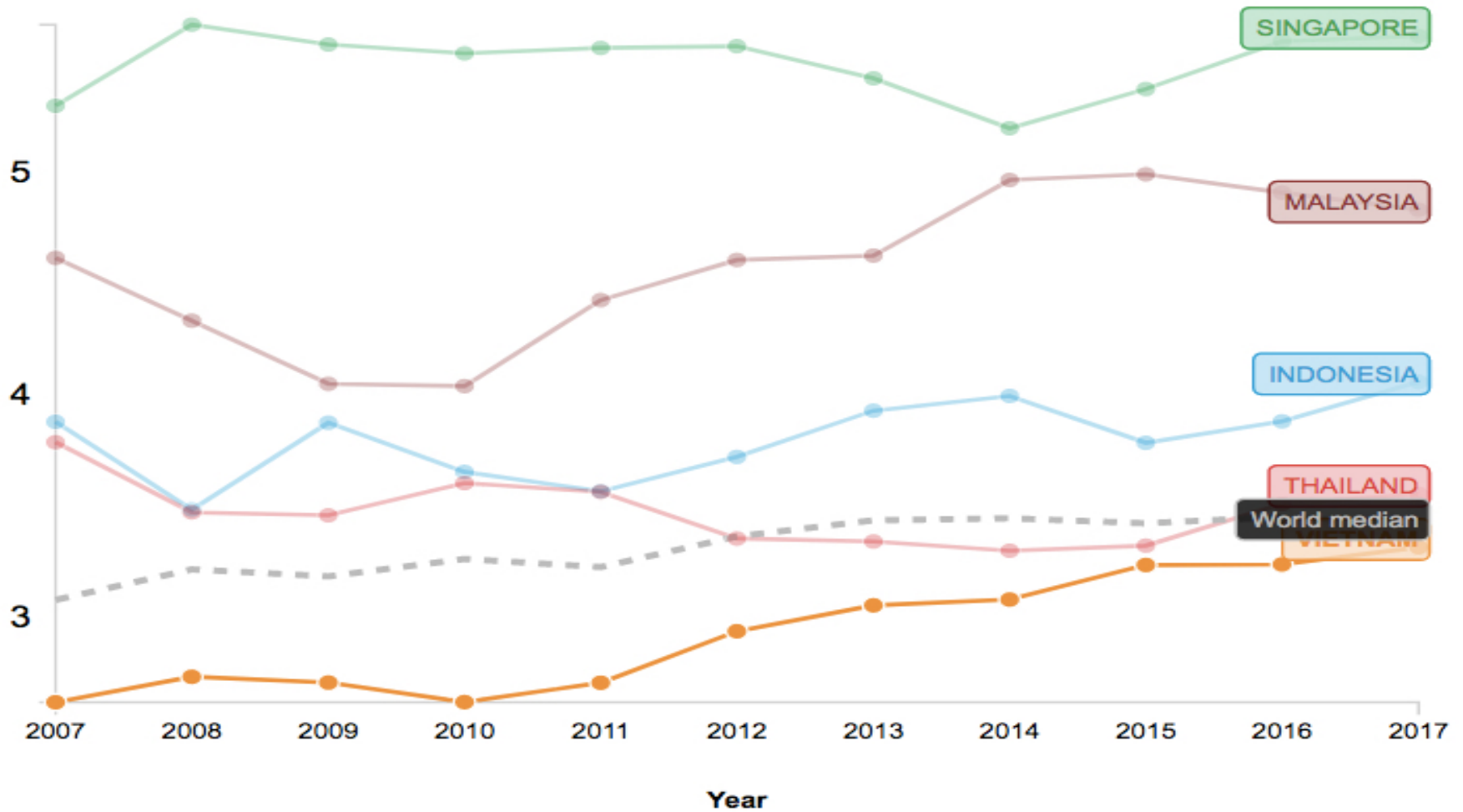
Kinh nghiệm của Canada (tiếp)

1. Trong 02 năm đầu áp dụng (2012 và 2013), nguyên tắc Một đổi Một đã giúp Chính phủ Canada giảm thiểu được một khoản chi phí tuân thủ pháp luật vào khoảng 24 triệu đô-la, tiết kiệm khoảng 344.000 giờ làm việc, huỷ bỏ 20 quy định.
2. Trong 02 năm tiếp theo (2014 và 2015), mỗi năm Canada giảm được 2,7 triệu đô-la chi phí tuân thủ pháp luật (11 quy định mới/sửa đổi làm tăng thêm chi phí tuân thủ vào khoảng 500.000 đô-la; đánh đổi bằng 13 quy định bị loại bỏ với tổng mức chi phí tuân thủ là 3,2 triệu đô-la), 80.000 giờ làm việc.

Kinh nghiệm của Canada (tiếp)

- o Cách làm của Canada là đánh giá tác động về chi phí tuân thủ rất chi tiết. Canada vẫn tiếp tục tiến hành rà soát các điều kiện pháp luật áp dụng trong hoạt động kinh doanh.
- o Một số chính sách, kinh nghiệm tốt của Canada đã được áp dụng ở Việt Nam như quy trình xây dựng chính sách và quy phạm luật, đánh giá tác động chính sách trong Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật 2015.

Việt Nam và Singapore

(Nguồn: WEF_WB)

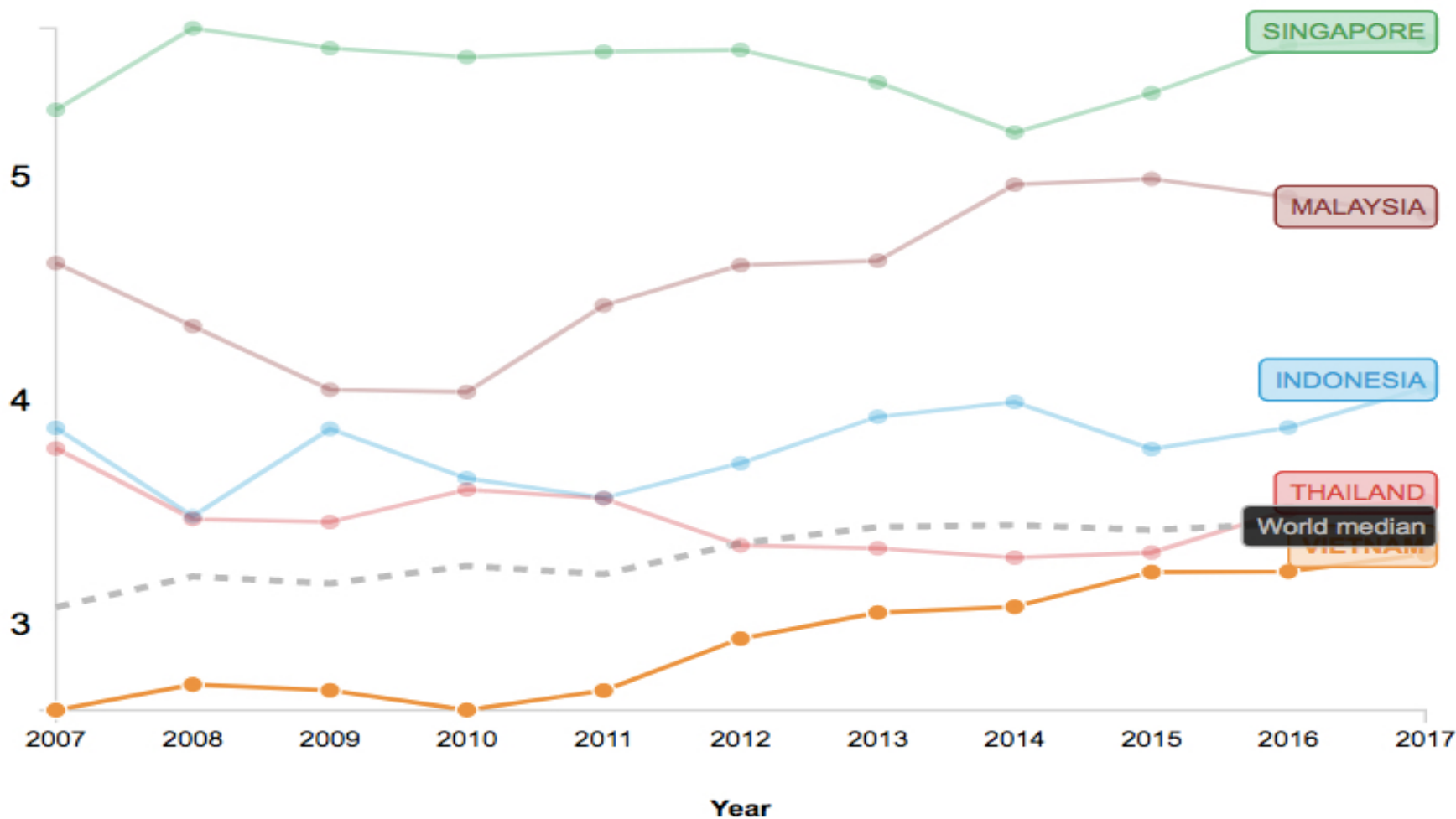
Kinh nghiệm của Singapore

- o Singapore là nước dẫn đầu về mức độ phát triển kinh tế trong khối ASEAN và được coi là quốc gia có môi trường pháp lý kinh doanh thân thiện nhất thế giới. Điểm số về chi phí tuân thủ của Singapore luôn luôn trên mức cao của thế giới và khu vực
- o Hàng năm đều có những cải cách pháp luật và thủ tục hành chính để giảm chi phí tuân thủ pháp luật cho doanh nghiệp nhằm thúc đẩy các hoạt động kinh doanh, như khởi sự doanh nghiệp (2009, 2010 và 2019), đơn giản hoá thủ tục cấp phép lao động (2009, 2010, 2017), đăng ký tài sản (2010, 2014 và 2017), tiếp cận tín dụng (2011 và 2014), bảo đảm thực thi hợp đồng (2015, 2019), giải quyết phá sản (2018), thủ tục hải quan (2018)

Kinh nghiệm của Singapore (*tiếp*)

- o Singapore luôn được biết đến là một quốc gia có thủ tục hành chính thuận tiện, phần lớn các thủ tục hành chính được điện tử hoá, thực hiện trực tuyến. Hệ thống giải quyết tranh chấp bằng Toà án, trọng tài hay hoà giải đều áp dụng công nghệ tin học để giảm thiểu thời gian tham gia của các bên, nâng cao chất lượng giải quyết tranh chấp.
- o Singapore cũng duy trì một cơ chế đánh giá các chi phí tuân thủ pháp luật không cần thiết tại các văn bản hiện hành – RURB (Reducing Unnecessary Regulatory Burdens) bên cạnh hệ thống đánh giá tác động quy phạm pháp luật (RIA) mang tính dự báo cho công tác soạn thảo

Việt Nam và Malaysia

(Nguồn: WEF_WB)

Kinh nghiệm của Malaysia

- o Malaysia cải cách rất nhiều các thủ tục hành chính và văn bản pháp luật sau giai đoạn khủng hoảng tài chính Châu Á năm 2008. Malaysia có chủ trương phát triển một nền kinh tế với thành phần tư nhân làm chủ đạo.
- o Malaysia có một đơn vị chuyên trách (Malaysia Productivity Corporation - Ministry of International Trade and Industry) chuyên trách rà soát các chi phí tuân thủ pháp luật không cần thiết tại các văn bản pháp luật (Reducing Unnecessary Regulatory Burdens-RURB).
- o Việc rà soát các chi phí tuân thủ pháp luật không cần thiết đã tác động tích cực vào năng suất của nền kinh tế và được coi là một hoạt động then chốt trong kế hoạch nâng cao năng suất quốc gia.

Kinh nghiệm của Malaysia (tiếp)

- o Một quy định pháp luật sẽ được đánh giá tác động trước khi soạn thảo. Sau khi quy định được ban hành thì tiếp tục được theo dõi việc thực thi để xác định xem quy định này có cần thiết cho doanh nghiệp, nền kinh tế hay không? Toàn bộ quá trình đánh giá tác động, soạn thảo hay theo dõi việc thi hành luôn luôn được tham vấn với các doanh nghiệp để giảm thiểu các chi phí tuân thủ pháp luật (bao gồm các chi phí tài chính và chi phí thời gian).
- o Tương tự như các quốc gia khác, Malaysia cũng liên tục cải thiện quy trình đánh giá, theo dõi và giảm thiểu chi phí tuân thủ.

PHẦN III

MỘT SỐ THỰC TIỄN TỐT TẠI VIỆT NAM

Áp dụng các phương pháp đánh giá tác động pháp luật, đánh giá tác động chi phí tuân thủ

- Áp dụng phương pháp “Quick-scan” (Rà soát nhanh) về chi phí tuân thủ hay RIA của Bộ Kế hoạch và Đầu tư từ năm 2005 trong việc xây dựng các quy phạm liên quan đến doanh nghiệp và đầu tư. Đến năm 2008, Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật đã bắt buộc mọi dự thảo luật đều phải có báo cáo đánh giá tác động (RIA) trước khi ban hành.
- Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật 2015 đã cải tiến quy trình xây dựng pháp luật theo hướng phải dự báo được khả năng thi hành của chính sách, quy định pháp luật và bảo đảm quy phạm pháp luật khi soạn thảo phải dự đoán trước được chi phí tuân thủ pháp luật. Do đó, Luật yêu cầu việc đánh giá tác động phải được thực hiện trong giai đoạn xây dựng chính sách trước khi xây dựng các quy phạm cụ thể.
- Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Chính phủ và Bộ Tư pháp quyết liệt trong việc không đưa vào chương trình xây dựng pháp luật những chính sách không có chất lượng dự báo tốt.

Các chương trình hành động

- 2007, Việt Nam thực hiện Đề án đơn giản hoá thủ tục hành chính trên các lĩnh vực quản lý nhà nước giai đoạn 2007-2010 theo Quyết định số 30/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ (thường được gọi là Đề án 30). Đề án 30 đã áp dụng phương pháp đánh giá chi phí tuân thủ thủ tục hành chính (TTHC) để rà soát trên 5000 TTHC trong giai đoạn 2008-2010. Nhiều TTHC đã bị bãi bỏ hoặc sửa đổi theo hướng đơn giản hoá nhằm thuận tiện cho người dân và doanh nghiệp.
- Những thành công của Việt Nam trong việc đơn giản hoá TTHC, giảm thiểu chi phí tuân thủ TTHC nói riêng hay chi phí tuân thủ pháp luật nói chung là nhờ vào những quyết tâm chính trị (như các nghị quyết của Đảng, Quốc hội hay hành động của Chính phủ), chương trình và kế hoạch hành động cụ thể

Hoạt động tham vấn

- Công tác tham vấn người dân, doanh nghiệp trong quá trình xây dựng chính sách và pháp luật được quy định cụ thể trong Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật và Nghị định 34/2016/NĐ-CP hướng dẫn thi hành. Lãnh đạo Chính phủ, lãnh đạo nhiều địa phương đã thường xuyên gặp gỡ doanh nghiệp để nắm bắt được những khó khăn, vướng mắc của doanh nghiệp trong quá trình thực thi pháp luật.
- Các báo cáo là nguồn tham khảo cho việc xây dựng chính sách: Báo cáo Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh (PCI) của Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam, Chỉ số Hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh ở Việt Nam (PAPI) của Chương trình Phát triển Liên hiệp quốc, Chỉ số Cải cách hành chính PAR Index do Bộ Nội vụ công bố, Chỉ số Môi trường kinh doanh (Doing Business) của Ngân hàng Thế giới và Chỉ số Năng lực cạnh tranh toàn cầu của Diễn đàn kinh tế thế giới

PHẦN IV

MỘT SỐ KHUYẾN NGHỊ VỀ CẮT GIẢM

CHI PHÍ TUÂN THỦ PHÁP LUẬT TẠI VIỆT NAM

Khuyến nghị

Để thúc đẩy tăng hạng hơn nữa về chỉ số chi phí tuân thủ pháp luật hay nói cách khác là cắt giảm chi phí tuân thủ pháp luật một cách thực chất hơn, Việt Nam cần chú trọng một số vấn đề sau:

- Nâng cao trách nhiệm của các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện Nghị quyết số 139/NQ-CP ngày 09 tháng 11 năm 2018 của Chính phủ ban hành Chương trình hành động cắt giảm chi phí cho doanh nghiệp và Nghị quyết số 02/NQ-CP 02/2019/NQ-CP ngày 01/01/2019 về tiếp tục thực hiện những nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia năm 2019 và định hướng đến năm 2021.

Khuyến nghị (tiếp)

- Nâng cao chất lượng xây dựng các báo cáo đánh giá tác động đối với các chính sách đề xuất ban hành quy phạm pháp luật. Chính phủ, Bộ Tư pháp cần quyết liệt hơn nữa yêu cầu các cơ quan soạn thảo phải có những đánh giá tác động thực chất, có chất lượng để giúp cho công tác soạn thảo, thẩm định, thẩm tra dự thảo quy định pháp luật. Ngoài ra, các báo cáo rà soát, thẩm định, thẩm tra dự thảo cần phải chú ý tới các chi phí tuân thủ pháp luật tiềm ẩn trong các dự thảo, như các chi phí tuân thủ TTHC, thuế và các khoản có tính chất thuế, chi phí thời gian, chi phí cơ hội...
- Thường xuyên rà soát các TTHC, điều kiện kinh doanh để loại bỏ các TTHC, điều kiện kinh doanh không cần thiết, gây khó khăn cho hoạt động doanh nghiệp

nh**quang**&associates

CẢM ƠN

Nguyễn Hưng Quang
quang@nhquang.com